

Oppgave 1

Jeg vil først ta for meg prosessen for hvordan en formell lov blir laget. Etter dette vil jeg komme inn på påvirkningsmuligheter andre utenfor har på de ulike stadiene.

En formell lov blir til etter grunnlovens bestemmelser i §§ 76-81. Navnet formell lov kommer ikke av innholdet i loven, men av hvordan den blir laget.

Det hele starter med initiativ fra regjeringen, dette på bakgrunn fra f.eks. ønsker fra stortinget, press fra næringslivet eller hvis det er en sak som har fått mye oppmerksomhet i media. Andre bakgrunner kan være krav fra EU eller FN. Etter det oppretter departementet en komite, som skal utarbeide en NOU (Norges offentlige utredninger). Denne komiteen består hovedsakelig av eksterne eksperter, men den kan også inneholde folk fra departementene. Det kan tenkes at departementene vil ha inn visse folk i komiteen for å verne visse interesser. Etter at NOU'en er utarbeidet sendes den til departementet. Departementet sender denne ut til høring. Her sendes den ut til en liste med f.eks. kommuner, foreninger og andre som har interesse av NOU'en. De på listen trenger ikke svare, det er valgfritt. Andre som ikke står på listen kan også sende inn tanker, meninger eller kritikk de har til den vedkommende NOU'en. Disse høringssvarene sendes tilbake til departementet som vurderer disse og NOU'en. Det dannes her en prop.l (før 1.oktober 2009 ble dette kalt ot.prop). Det kan her være uenigheter mellom de forskjellige departementene om hva innholdet i prop.l'en skal være. Hvis de ikke klarer å bli enige blir dette tatt opp til regjeringen og bestemt der. Det kan f.eks. være at olje- og energidepartementet lager prop.l'en, men at miljødepartementet får ha med noe de vil i den.

Tilbake til løypa. Nå sendes denne prop.l'en gjennom regjeringen og til stortinget. Her gis den videre til en av komiteene, for at de skal avgi en innstilling om lov, altså en innst.l (før kalt innst.o). Disse komiteene svarer ikke helt til departementene tematisk, men vi har f.eks. finanskomiteen og justiskomiteen. Partisammensetningen i komiteene er representativ forhold til det som er på stortinget. Mens denne utarbeides er det er del lobbyvirksomhet som jeg kommer tilbake på under påvirkning. Det kan hende at komiterepresentantene ikke har noe spesielt å komme med til saken personlig, de drar derfor tilbake til partigruppene og hører om de har noen innvendinger eller om det står noe spesielt i partiprogrammet som de skal mene. På dette stadiet kan det også åpnes for åpne høringer på stortinget der forskjellige kan komme inn å si kort hva de mener, eller om de har noe kritikk, dette vil jeg også komme tilbake til når jeg skriver om påvirkning. I komiteene kan enten alle være enige eller de kan komme frem til et flertallsforslag og ett eller flere mindretallsforslag. Nå blir innst.l'en sendt over til stortinget i plenum. Her stemmer de 169 representantene på stortinget om forslagene. Lovvedtaket blir her utarbeidet, dette er førstegangsbehandlingen. Nå sendes lovvedtaket til andregangsbehandling, her pleier det ikke å skje store endringer, men det sees over og det blir gjort korrekturlesning. Etter dette sendes det endelige lovvedtaket til Kongen i statsråd for å bli sanksjonert i kongelig resolusjon. Det er her datoen loven skal settes i kraft bestemmes. Etter dette offentliggjøres loven. Hvis alle stegene i denne prosessen er fulgt har Norge fått en ny lov, men den blir ikke gjeldene rett før datoen den er bestemt at skal settes i kraft.

Nå vil jeg gå nærmere inn på påvirkningsmuligheter forskjellige parter har utenfra gjennom denne prosessen. Jeg vil skrive om fem måter dette kan skje på. Den første måten jeg skal skrive om er høringene der departementene sender ut NOU'en. På denne listen står som sagt parter som kan være interesserte i NOU'en. Her kan de si hva de mener om NOU'en som er utarbeidet. Andre som f.eks. privatpersoner kan også komme med sine meninger. Høringene er svært nyttig for partene på listen fordi de kan berøres i stor grad om det kommer en ny lov på feltet. Dette er imidlertid ikke den eneste grunnen! Det kan også tenkes at partene ser uønskede effekter ikke komiteen så. Departementene kan velge hva de vil ta med av disse tilbakemeldingene og hva de vil at skal være slik det var. Med andre ord kan en prop. l si noe annet enn en NOU hvis det var noe komiteen ikke tenkte på, men partene gjorde. Det er derfor de forarbeidene som er lengst ut mot lovvedtaket teller mest som rettskilder! Over på den andre påvirkningsmuligheten. Her vil jeg ta lobbyvirksomhet på stortinget. Mens saken behandles i komiteene på stortinget forekommer det en del lobbyvirksomhet. Videre kan vi også se at det er påvirkningsmuligheter på de åpne stortingshøringene. Her kan interesserte komme å fortelle kort hva de mener om saken. Dette kan være en bra mulighet for de som ikke fikk sendt inn noe under høringen der NOU'en ble sendt ut. Det kan også være at parter vil si sin mening igjen, kanskje nå enda klarere for å bli hørt. På den mer politiske kanalen kan vi også ta med påvirkningen partigruppen har på komiterepresentanten, denne blir som sagt en politisk kanal. En siste og mer indirekte kanal kan være den påvirkningen enkeltpersoner eller andre har på partiene. De kan gjøre det klart hva de mener om en sak, da må kanskje partiet påvirke representanten for at de skal kunne holde på velgerne som har sterke meninger i saken.

Oppgave 2

Jeg vil i denne oppgaven skrive om skjønnsutøvelse før jeg tar for meg tolkningen av uklare begreper for å komme frem til det riktige rettslige innholdet. Jeg kan starte med å presisere at tolkning og skjønnsutøvelse ikke er det samme!

Skjønnsutøvelse er en viss frihet rettsavenderen får. En rettsregel er bygget opp med en hvis-side og en så-side. F.eks. Hvis vilkårene er oppfylt, så skal en rettsfølge inntreffe. Når det imidlertid kommer til skjønnsutøvelse kan det heller være: Hvis vilkårene er oppfylt, så kan en rettsfølge inntreffe. Skjønnen er ikke helt fritt, det begrenses av bestemmelser. En kan si at bestemmelsene gir spillerommet, hvordan det skal spilles kan rettsanvenderen velge, bare det er innenfor. Det er to områder det er spesielt mye bruk av skjønn: Forvaltningen og domstolene. Disse vil jeg gå nærmere inn på nedenfor.

Forvaltningsskjønn er akkurat det samme skjønnen som i skjønnsutøvelsen, bare at dette skjer i forvaltningen. Grunner for at skjønn kan tas i forvaltningen er at noe av myndigheten delegeres nedover slik at beslutningene kan tas nærmest mulig situasjonen. Dette kan føre til bedre situasjonsforståelse og bedre rimelighetsvurderinger fra sak til sak. Først vil jeg ta et eksempel på forvaltningsskjønn: Vi kan tenke oss at det er en paragraf som sier at norske statsborgere som er over 18 år kan få støtte til privat næringsdrift. Her er det første vilkåret at en må være norsk statsborger, det andre vilkåret er at en må

være over 18 år. Selv om begge disse vilkårene er oppfylt kan likevel forvaltningen bruke skjønn til å bestemme om de vil gi støtte eller ikke, eller hvor mye. (Domstolene kan heller ikke overprøve skjønnet, bare de juridiske vilkårene.)

Domstolskjønn er også akkurat det samme skjønnet som i de to avsnittene over, bare at dette utføres i domstolene. Dette betyr på ingen måte at dommeren kan velge fritt om han vil dømme den tiltalte eller ikke, og hvor lenge. Dommeren må alltid dømme etter gjeldene rett. Har dommeren gått gjennom tolkning, bevisbedømmelse og subsumsjon, ja da kan han dømme den tiltalte om gjeldene rett taler for det. En kan si at skjønnet reguleres av gjeldene rett. Vi kan ta et eksempel: I straffelovens § 166 heter det at "Med bøter eller med Fængsel indtil 2 Aar straffes...". Her kan da dommeren bruke skjønn til å bestemme om det skal gis bøter eller fengsel, og om fengsel hvor lenge.

Nå vil jeg gå inn på tolkningen av uklare begreper i lovteksten for å finne det rette meningsinnholdet. I lovteksten kan det være ord som har flere betydninger, eller det kan være ord eller setninger som kan virke vage. Det er her viktig å tolke dette slik at en finner det riktige rettslige meningsinnholdet. En god måte å gjøre dette på er å bruke de andre rettskildene i tillegg til lovteksten. Rettskildene vi har er: lovteksten, forarbeider, rettspraksis, andre myndigheters praksis, privat praksis, juridisk faglitteratur/teori og reelle hensyn. Før jeg skal gå nærmere inn på de tre første, som også er de tre viktigste skal jeg gå inn på noen viktige prinsipper når det kommer til bruk av rettskilder.

- Relevansprinsippet: En må vurdere hva som er relevante rettskilder og hva i de rettskildene en har funnet som er relevant. Et eksempel kan være at det er mer relevant å slå opp i forarbeidene til loven en jobber med enn forarbeidene til en helt annen lov.
- Slutningsprinsippet: En må finne ut hva som egentlig står i rettskilden, dra konklusjoner om hva en kan ta ut av den vedkommende kilden.
- Vektningsprinsippet: Når en har funnet relevante rettskilder og sluttet hva som står i dem må en vekte disse opp mot hverandre. Hvem veier tungt, hvem veier ikke så tungt, må noen vike?

Nå vil jeg gå nærmere inn på lovteksten som rettskilde. En starter gjerne med den normale språklige forståelsen. Hvis loven er innen et visst fagfelt må her fagbegreper forstås som normal språklig forståelse. Etter dette kan en gå til definisjonsparagrafen som en ofte finner foran i loven. Etter dette kan en gå til andre lover, her står det i noen tilfeller fotnoter. Et eksempel på det sistnevnte kan være hvis en jobber med klagefrist i forvaltningsloven, da kan en slå opp i domstolloven for å finne ut akkurat hvor lang en uke er.

Videre kan en gå til forarbeidene. Her har de som har laget loven vurdert frem og tilbake. Det kan være en stor fordel å vite hva de som laget loven tenkte når en skal tolke den. Her er det viktig å presisere at de forarbeidene som er lengst mot lovvedtaket teller mest. En innst.l teller altså mer enn en prop.l, som igjen teller mer enn en NOU. Dette fordi innholdet kan endre seg under prosessen, som jeg skrev under påvirkningsmulighetene kan departementene få inn noe i høringssvarene som de ikke hadde tenkt på. Dette kan føre til at f.eks. prop.l'en sier noe annet enn NOU'en. Hvis en skal tolke en lov med opphav i EU blir dette annerledes. Her er ikke forarbeidene utarbeidet som tolkningstøtte, og de er en del

vanskeligere å finne frem i enn norske. Her finnes det noe som heter "fortale" som på en måte er et sammendrag. Disse sier omtrent det samme som norske forarbeider med definisjoner, formål med loven mm.

Rettspraksis er også veldig gode rettskilder en kan bruke. Her kan en se hvordan Norges øverste rettsinstans løste saken. Her teller Høyesterettsdommer mer enn dommer fra lagmannsretten og tingsretten. Jeg vil også komme inn på andre ting som kan gjøre så en dom teller mer eller mindre. En dom teller mer jo flere dommere som går en vei, eller om den er enstemmig. Det som teller mest av alt er om Høyesterett har gjort dommen i plenum, dette er bare ved prinsipp saker som er omstridt av Høyesterett. Om dommen er gjort i storkammer teller den også mer enn vanlig. En ny dom teller mer enn en gammel. Flere dommer en vei teller naturligvis mer enn en dom andre vei. Til slutt teller det også hvor viktig eller relevant den tingen saken og dommen hadde tilfelles var for avgjørelsen dommen kom frem til.

Nå har en tolket seg frem til et resultat, en kan nå se tilbake på resultatet å sjekke om det var antitetisk, innskrenkende, utvidende eller analogisk. Jeg vil kort forklare de forskjellige under.

- Antitetisk: Loven er tolket på ordet, bare motsatt. Ofte har lovteksten her bare to alternativer. Blir det ikke det ene så blir det andre. Et eksempel på dette kan vi finne i straffelovens § 46, der går det frem at ingen kan straffes for handlinger de har foretatt når de er under 15 år, altså kan de som er over 15 straffes for handlinger gjort.
- Innskrenkende: Tolker lovtekstens ordlyd smalere enn den normale språkforståelsen vil tilsi. Et eksempel kan være turnforeningsdommen. Ble gitt ut alkohol til turnforening, dette var ikke lov etter paragrafen, men tolkningen ble innskrenkende fordi formålet med loven ikke var ment mot dette.
- Utvidende: Tolker lovtekstens ordlyd videre enn den normale språkforståelsen vil tilsi. Et eksempel på dette er passbåtdommen. En mann fyllekjørte en 17 fots plastbåt, ble dømt for å føre "skip" i beruset tilstand. Høyesterett kom frem til dette ved å se på en tidligere lov som pekte på formålet med loven og at båten var et stort faremoment.
- Analogisk: Tolker også her lovtekstens ordlyd videre enn den normale språkforståelsen bare at dette dras enda lengre. Helt til grensetilfelle, eller litt over, men innenfor formålet til loven. Et eksempel her er hønsehaukdommen. En mann skøyt en fredet hønsehauk fordi den angrep fjærkreet hans. Høyesterett kom frem til at fjærkre ikke kunne tolkes som bufe, men at han likevel ikke kunne straffes. Dette pga. at paragrafen ikke skulle åpne for at eiere måtte stå å se på om dyr de eide og er glad i ble angrepet av vilt.

Oppgave 3 (Praktisk)

Hovedspørsmålet i denne saken blir om avlivningene av Tassen og Tina var lovlige etter hundelovens kapittel 5. Utgangspunktet for denne drøftelsen kan tas i lov om hundehold av 4. juli 2003 nr. 74 § 14.

Jeg vil løse denne saken i tre deler, den første om Anton, den andre om Tassens avlivning og den tredje om Tinas avlivning.

I § 14, bokstav b bestemmes det at *“Når en hund jager eller angriper tamrein eller husdyr som beiter lovlig[...], kan det utsatte dyrets eier, innehaver eller den som passer dyret, gjøre det inngrep mot hunden som fremstår som nødvendig for å avverge skade...”*. Det er i sakens opplysninger oppgitt at Anton avlivet hundene. Det første vilkåret som skal behandles vil være om Anton var *“dyrets eier, innehaver eller den som passet dyret”*. Det fremgår av sakens opplysninger at Anton akkurat kjørte forbi fordi han skulle møte jaktlaget sitt. Disse opplysningene veier ikke for at det er sannsynlig at Anton er dyrets eier, innehaver eller passer, det er heller ikke andre opplysninger i saken som gjør dette. Vilkåret er derfor ikke oppfylt. Avlivningene er dermed ikke lovlige etter § 14, bokstav b.

Videre skal jeg ta for meg om avlivningen av Tassen var lovlige etter § 14, bokstav d. Her heter det at *“Enhver kan på stedet avlive en hund som påtreffes i umiddelbar forbindelse med at den har[...] voldt vesentlig skade på tamrein, husdyr, hunder eller hjortevilt”* dersom hunden fortsatt utgjør en klar fare. Videre bestemmes det: *“dersom ikke det skadede dyret urettmessig var kommet inn på eiendom som hundeholderen disponerer.”* En kan først presisere at Anton her går under “Enhver”. Videre går det i sakens opplysninger frem at det var anskaffet “fire lamaer”, det må her vurderes som disse lamaene går under betegnelsen “husdyr”. For å behandle dette vilkåret kommer § 2 til anvendelse. I § 2, bokstav c heter det at *“husdyr: storfe, sau, geit, hest, gris og fjærkre”*. En kan her se at ikke lama står som en av alternativene i paragrafen. Det vil likevel vurderes videre om lama kan gå under betegnelsen “husdyr”. På den ene siden har lama mange av de samme bruksområdene som de opplistede dyrene i paragrafen, på den andre siden kan det være en grunn for at ikke lama er listet opp her. Vi kan på den andre siden igjen se på at listen over dyr kunne blitt veldig lang om en skulle liste opp alle dyr som kunne gå under “husdyr”. På den andre siden igjen kan det vanskelig gjøres å se for seg en lama inne i hjemmet som et alminnelig husdyr. Dette kan en imidlertid ikke med en hest eller en sau heller. Igjen ser en likheter mellom dyrene som er listet opp og lamaene. Det avgjørende må derfor være at dyrene er like på flere måter noe som gjør at i denne saken lama går under betegnelsen “husdyr”. Vilkåret er derfor oppfylt.

Videre må det vurderes om Anton kom i “umiddelbar forbindelse” med situasjonen. Med umiddelbar forbindelse må det forstås at en må komme direkte etter at situasjonen har skjedd. I sakens opplysninger går det frem at Anton “kjørte akkurat forbi”, og at han “bråstoppet og sprang ut”. Det gir her ikke mye rom for tolkning da Anton på raskest mulig måte ankom situasjonen. Vilkåret er oppfylt.

Det neste vilkåret som skal behandles er om Tassen hadde “voldt vesentlig skade” på lamaene. Det er i saken opplyst at *“Tassen sto der og bjeffet voldsomt mot dem”*. Selv om dette kan forstås ubehagelig for lamaene, både med tanke på at de var redde for livene sine og sikkert høy lyd, kan ikke dette forstås

som "vesentlig skade". Da Tassen ikke engang var nær lamaene. Vilkåret er ikke oppfylt. Avlivningen av Tassen var dermed ulovlig.

Videre skal det vurderes om avlivningen av Tina var ulovlig. Når det kommer til spørsmålet om "husdyr" og "umiddelbar forbindelse" viser jeg til tidligere i saken da vilkårene og saken er lik. Disse vilkårene er derfor oppfylt.

Videre må det her også vurderes om Tina hadde "voldt vesentlig skade" på lamaene. Vesentlig skade må forstås som skade som er av en alvorlig grad. Det går frem av sakens opplysninger at "lamaen blødde nå kraftig" fordi den var bitt av Tina, den haltet rundt mens Tina gikk til nytt angrep. Det at beinet blødde kan komme av en liten rift i kjøttet på beinet til lamaen. Derimot haltet også lamaen. Dette kan være fordi Tina hadde bitt lamaen så hardt at det er gjort skade på beinet og ikke bare kjøttet rundt. Jeg mener det i denne saken må vurderes som "vesentlig skade" på bakgrunn av at ikke lamaen klarte å legge vekt på beinet. Det var Tina som beit, altså har hun "voldt vesentlig skade" på lamaen og vilkåret er oppfylt. Det må videre også vurderes om Tina "fortsatt utgjør en klar fare". I sakens opplysninger gikk det frem at lamaen haltet, og at Tina gikk til nytt angrep. Klarer ikke lamaen å bevege seg er den et enkelt bytte for Tina, som fortsatt utgjør en klar fare. Vilkåret er oppfylt, og avlivningen er til nå lovlig.

Det neste som skal vurderes er om "ikke det skadede dyret urettmessig var kommet inn på" eiendommen til Ola, da dette kan føre til at avlivningen blir ulovlig. Det skadede dyret må her forstås som lamaen. Det går frem av sakens opplysninger at en av lamaene klarte å "hoppe over gjerdet". Å hoppe over et gjerde kan ikke direkte forstås med den vanlige måten å komme inn på en eiendom på. På den andre siden var heller ikke situasjonen vanlig for lamaen da de ble angrepet. På den andre siden igjen kan dette også sees fra Tinas side, det kan godt tenkes at instinktet koblet inn da det kom en fremmed hoppende inn på eiendommen. I § 1 går formålet med loven frem på følgende måte: "*fremme et hundehold som varetar hensyn til sikkerhet, trygghet, alminnelig ro og orden.*" Sikkerhet og trygghet kan i denne saken sees fra to sider. Sikkerhet og trygghet for eieren av tomten, og sikkerhet og trygghet for lamaene. Det var på ingen måte sikkert eller trygt for lamaen på hundegården til Tina, men på den andre siden gikk Tina til angrep nettopp fordi instinktet slår inn for å passe på at hennes "territorium" er sikkert og trygt. På den andre siden igjen førte ikke handlingene til Tina til ro eller orden, men dette må sees i sammenheng med at hun ville sørge for sikkerhet og trygghet på eiendommen. Jeg mener derfor at formålet for loven i § 1 ikke dermed taler for at avlivningen var lovlig. Dette sett i sammenheng med at lamaen hoppet over gjerdet, noe som jeg mener er en "urettmessig" måte å komme inn på en eiendom på. Vilkåret er derfor ikke oppfylt, og avlivningen av Tina var ikke lovlig.

Avlivningene av Tassen og Tina er ikke lovlige etter hundelovens kapittel 5.